

Streuvelds, Stijn (1971), *Volledig werk I. s.l., Orion.*

ZONNETIJ (1900)

Het eerste van de vier verhalen, “De Oogst”, is, denk ik, het bekendste en ik vermoed dat ik het vroeger al gelezen heb, maar ik ben er niet zeker van. Zoals steeds bij Streuvels, is het een in-treurig verhaal met een slechte afloop. De jonge, tengere Rik is smoorverliefd op Lida, de zuster van zijn beste vriend, Wies. Hoewel hij zich telkens weer voorneemt om het haar te zeggen, lukt het hem nooit. Op een dag hoort hij zijn moeder tegen een van zijn zussen zeggen dat ze haar lief moet vergeten. Hij zal haar alleen maar gebruiken, maar nooit met haar trouwen want hij is bemiddeld, maar Rik en zijn broers en zussen (de vader is gestorven tijdens de seizoenoogst in Frankrijk (?)) zijn straatarm. Rik denkt dat Lida – als hij er ooit in slaagt haar te zeggen dat hij haar graag ziet – hem zal weigeren omdat hij arm is. Daarom besluit hij, hoewel hij daar eigenlijk te jong en te tenger voor is, met Wies en de andere seizoenarbeiders mee te trekken om te oogsten en rijk terug te keren. Hij krijgt echter een zonnesteek en sterft tussen het koren. Er is nog een bescheiden nevenintrige van Wies die in Frankrijk (?) het meisje Aga ontmoet en haar (net als Rik met Lida) niet kan vergeten. Dat en het feit dat zijn beste vriend in een ver verwijderd dorp begraven ligt, maakt dat hij zich thuis niet meer gelukkig voelt. Het is allemaal “ten ondomme” (496). De intrige heeft niet veel verrassends, zeker niet voor wie weet dat bij Streuvels alles slecht afloopt. Zoals steeds staat de tekst boordevol natuurbeschrijvingen die het tempo soms wat te veel ophouden. Net als Timmermans personifieert Streuvels de natuur en soms zelfs de huizen, bijvoorbeeld op 492:

“... en de dorpshuizen errond geschaard, lijk arme mensen tegeneen gedromd.”

Een enkele keer klinkt de taal zelfs wat Couperiaans. Ik vraag me steeds meer af of Streuvels werkelijk bestaande dialectwoorden gebruikt, dan wel van alles fantaseert. Hij was geen Bruggeling, maar ik kan me moeilijk voorstellen dat de massa mij onbekende woorden die hij schrijft, echt allemaal gebruikt werden in de streek waar hij woonde. Ik denk dat er veel klanknabootsingen tussen zitten, en vervormingen van bestaande woorden. Echt spannend vind ik Streuvels tot nu toe niet. Hij is, zoals Paul Claes me geschreven heeft, vooral een lyrisch en geen episch auteur.

Het tweede verhaal “In ’t Water” gaat over een kerel die een meisje zwanger heeft gemaakt, maar verliefd is op een ander. Hij wordt niettemin verplicht door zijn omgeving, zijn moeder, zijn vrienden, de pastoor om toch te trouwen met het meisje dat een kind van hem heeft. Na de trouwplechtigheden wil hij terug het water doorwaden (het speelt zich allemaal af bij de Waterhoek) om naar zijn lief te gaan, maar zijn vrouw laat hem niet los. Ze hangt aan hem als een krab, daardoor zakken ze allebei steeds dieper weg in het water en sterven.

Echt spannend is het niet. Er zit wel veel psychologie in, zoals steeds bij Streuvels, en weer veel natuurbeschrijvingen. Dat laatste word je als lezer op den duur wel wat beu.

524: de barm neer [?]

Het derde verhaal “Zomerzondag” gaat over een broer (Kastele) en een zuster (Lina) die bijna noodgedwongen samen zijn gebleven. De zuster is zeer religieus, de broer kan haar niet uitstaan en vermoordt haar op het einde, al heeft hij er uiteindelijk spijt van. Hij zegt van zichzelf dat hij zot geworden is. Het is een zeer langdradig verhaal waarin Streuvels veel te veel teksten opneemt in een soort van oud-Nederlands uit het getijdenboek van de zuster. Dat werkt op den duur irritant. Er komen ook veel kinderversjes in. Er zit geen tempo in het verhaal. Het is een soort van interior monologue waarin Kastele terugblijkt op zijn leven. Niet goed.

Grappig is dat het woord “streuvelig” erin voorkomt op bladzijde 529 in de combinatie “streuvelig haar”. Dat betekent blijkbaar “verward en weerbarstig haar”.

Het vierde verhaal “Avondrust” is een prachtig en ontroerend verhaal met een veel aangename tempo dan het vorige. Het gaat over de oude Zalia die nadat haar dochters en haar zoon het huis

verlaten hebben, alleen achterblijft met haar kat en haar geit. Bette, de geit, wordt haar compagnon en haar klankbord. Ze laat Bette bespringen door de bok van een vriendin en Bette bevalt van een erg speelse en oncontroleerbare geit, Mietje. Dan komt de huisbaas en om de huur te kunnen betalen is Zalia verplicht Bette te verkopen. Ze gaat wandelen met Mietje, die op hol slaat, zodat Zalia verward raakt in de leiband, valt en alleen sterft, terwijl Mietje verder dartelt.

Philip Vermoortel
07 en 08-2020